

172.

DISPUTATIO IURIDICA
De 1623, 3
RESTITVTIONI
BVS IN IN-
TEGRVM 7

Quam

DVCE ET AVSPICE CHRISTO

PRAESIDE

Viro Clarissimo & Consultissimo

DN. HENRICO *Schmerhem*
I. V. D. & in illustri IULIA Decretalium
Iuris Pontificii Professore ordinario, Me-
cœnate, Præceptore, ac Promotore suo
æternum colendo

4 1/2

Publicè

Ventilandam proponit

FLORINVS *Forstenow* Vordâ-
Bremensis.

ad diem ~~1723~~

In novo Iuléo

HELMÆSTADI,

Typis heredum Iacobi Luci,

Anno clæ lœc XXIII.

*Prestantis ac docti
Dn. Alberti Guëck
I. V. D. Cand. amicū
meū singulariter
vandū ad opponendū*

DISSERTATIO
DE
RESISTENTIA
AVS IN IN-
TEGRA M

DICE ET NARRARE CARISS

TRASSIDE

Caro Christiano Et Confidens

DN. HENRICO OBERNDORF

J. V. D. & in Illustri Aula Doctorum

Juris Pontifici Professore ordinario, etc.

et ceteris, Praeceptoris, et Honorario

Magistro

Magis

Venerabilissimi prope

FLORIANVS GÖTTINGENVS

Præceptoris

et ceteris

In novo Julæ

HELMSTADT

Typis heredum Jacobi Lucii

Anno cl. 1733

1733

CONCLUSIO I.

 Vamvis jus civile per se considera-
tum, æquissimam habeat rationem,
ita, ut de eius iniquitate queri, absur-
dum sit; nonnulla tamen deprehen-
duntur, quæ certo respectu duritiem
aliquam præ se ferunt.

¶ I.

Ideoq; Prætores adjuvandi, supplendi, corri-
gendi juris civilis gratia, jus aliquod ob utilita-
tem publicam introduxerunt, quod ab authori-
bus prætorium, & propter eorundem honorem
honorarium appellatum est.

l. 7. §. 1. ff. de Inst. & iure. §. 7. Inst. de Iure Nat. Gent. & Civil:
Prætores non poterant tollere ll. aut jus civile: Eius
siquidem est tollere cuius & condere *l. ult. C. de LL.*
sed adjuvare, supplere, & corrigere poterant, & a-
liud est corrigere, adjuvare, supplere aliud verò tol-
lere. Tollit qui facit ne jus sit, quod antea fuit. Corri-
git vero qui salvo pristino jure facit ut jus novum sit
Exempli causâ. Lex 12. tabularum vocat suos dun-
taxat hæredes ad hæreditatem paternam ab intesta-
to, Prætor emancipatos vocat ad bonorum posses-
sionem, ex edicto *si tab. testam. nulla extrabunt Un-*
deliberi. Et ita corrigit jus civile & non tollit, cum
facit ut qui jure civili hæredes nullo modo esse pos-
sunt, jure prætorio sint bonorum possessores.

A 2

Sic

Sic quando adjuvat jus civile, non tollit, ut cum bonorum possessionem dat hæredibus ritè scriptis secundum tabulas, & suis hæredibus ab intestato ex capite edicti *Vnde liberi*. Et quando supplet nõ tollit ut in edicto *Vnde vir & uxor*, & simil. Hic dubitari solet unde Prætores hanc potestatem habuerint, jure nè magistratus sui, an vero speciali aliqua concessione, sive ea per legem latoriam, sive per Lectoriam, sive plectoriam, aut prætoriam? Et licet videatur prætorem vi Jurisdictionis suæ, & jure magistratus Calendis Januariis edicta proposuisse, veriùs tamen est, prætorem non jure magistratus propriè, sed ex speciali quadam populi indulgentia id fecisse: magistratus enim officium consistit in jure postulantibus reddendo & decernendo. Edicere autem non est jus reddere aut decernere, sed quod jus dicturus, seu redditurus prætor suo anno est, proponere. *Anton. Goveanus l. 1. de Jurisdic. num. 8. §. 12.*

III.

Hinc est, ut reum jure civili damnatum jus prætorium justâ de causa quandoq; liberet, liberandoq; damnatum absolvat.

l. 16. ff. de Minor. l. 4. si adversus rem judicatam. l. 3. C. si. advers. libert. l. verum 11. §. 3. ff. de minor. l. 5. C. de integ. restit.

IV.

Idque fit per in integrum restitutionem, quæ propterea dicitur extraordinarium juris remedium, contra rigorem juris civilis inventum.

l. 16.

*l. 16. in pr. ff. de minor. l. 7. ibi et si nihil immutandum ex
solemnibus ff. hic. Vesemb. in parat. num. 5. & Dd.
communiter. Dissentit Zasius sing. resp. 20. Et notan-
dum vario respectu aliquid dici in jure nostro ordi-
narium & extraordinarium. 1. Ratione solennita-
tis veteris. §. ult. Inst. de Interd. 2. ratione originis
& causæ efficientis. 3. genere persequendi l. fin. ff. de
furtis. Restitutio dicitur remedium extraordina-
rium ratione originis: quia non competit ordina-
rio, id est, jure communi & civili; sed extra ordinem
contra rigorem juris civilis, prætoria benignitate.
Gæddaus in l. 34. in fin. de V. Signif.*

V.

Inde nonnulli, minus tamen rectè, concludunt,
restitutionem omnino juri gentium, & æquitati
naturali esse contrariam.

Glossa in l. 1. verb. naturalem æquitatem ff. de minor. Nam
eidem æquitati, quæ vult conventiones servari, ini-
quas conventiones rescindi convenit. Nec movet,
æquum esse contractus jure validos servari, & ini-
quum eos rescindi. Quoniam aliquid per se confi-
deratum æquum & justum, sed cum circumstantiis
personæ, ætatis, metus, doli &c. iniquum & inju-
stum meritò haberi potest. Quod eleganter Impera-
tor *Justinianus in pr. & §. 1. Inst. de Percept.* declarat Sæ-
pè, inquit, accidit ut licet ipsa persecutio, quæ actor,
experitur iusta sit, tamen iniqua sit adversus eum, cum
quo agitur. Verbi gratia, si metu coactus, aut dolo
inductus, aut errore lapsus, stipulanti Titio promi-
sisti, quod non debueras promittere, palam est, jure
civiliter te obligatum esse, & actio quo intenditur, da-

re te oportere efficax est: sed iniquum est te conde-
mnari. Ideoq; datur tibi exceptio, quod metus cau-
sa, aut doli mali, aut in factum composita ad impu-
gnandam actionem.

V I.

Hujus materiæ cum tanta sit utilitas, ut teste
IC. commendatione non egeat, quin ipsa se osten-
dat, de hâc in præsentiarum aliquid proposituri,
non quidem quantum ad plenam hujus materiæ
tractationem, sed quantum ad placidam collatio-
nem satis est, & ad pleniorum disquisitionem an-
sam præbere potest, suppeditabimus.

l. 1. ff. de Restit. in integ.

V II.

Et ut à vocabulis, eorumq; significatione exor-
diamur: Restituere nihil aliud est, quam retrò
statuere, dare & reddere, sive reponere in eum sta-
tum, quo fuisset si nihil circa id, cuius gratiâ resti-
tutio desideratur, factum esset.

*l. 20. ff. de rei vind. l. 75. ff. de V. Signif. Cicer. in orat. pro Ce-
cinnâ. Menoch. in prælud. recuper. poss. num. 4. VVesemb.
in parat. n. 5.*

V III.

In hâc significatione omnes dicuntur restitui,
qui ex quacunq; causâ, sive ea ordinaria sit, sive ex-
traordinaria, in pristinum statum reponuntur.

VVesemb. in parat. num. 5. Ordinaria est duplex: alia
quæ locum habet in damnatis ex causâ criminali,
quæ principibus tantum competit *l. divi fratres 27.
§. 1. ff. de pœnis.* Olim etiam Senatui compete-
bat *l. 1.*

§. 10.

l. 10. ff. de postulando, toto tit. ff. & C. de sententiam pas-
sis & c. Alia verò est quæ locum habet in causâ civili.
Exempla passim in iure sunt obvia *l. 2. C. de resc. vend.*
& l. 3. C. ex quibus causis maior. An autem remedia ex-
traordinaria cum ordinariis concurrant quæstionis
est. Distinguendum putamus: vel competunt ad-
versus unam eandemque personam, vel adversus
diversas. Hoc casu concurrunt: nam pupil-
lus contrahendo læsus adversus contrahentem resti-
tutione in Integrum, & sic extraordinario, & adver-
sus tutorem actione tutelæ, ordinario remedio ex-
periri potest, elective tamen & non cumulative,
nisi in subsidium *l. etiam 3. l. fin. C. si tutor. vel curator*
interven. Zas. l. 1. respons. sing. 20. num. 22. Priori vero
casu, non concurrunt, nisi extraordinarium sit pleni-
us & expeditius remedio ordinario. Sic minor ul-
tra dimidium justii pretii læsus, restitutione in Inte-
grum uti potest, vel remedio *l. 2. C. de rescind. vend.*
quoniam hoc intentato, electio emptoris est, an pre-
tium supplere, an vero rem restituere velit, quæ resti-
tione in integrum petita, ipsi de negatur.

IX.

Hic vero strictius accipitur, quando videlicet
læsi vel circumscripti ex jure prætorio in pristi-
num statum reducuntur & reponuntur.

Ut in toto tit. ff. C. & extra de restit. in Integr.

X.

In hac significatione restitutio rursus triplici-
citer accipi solet. 1. pro restitutionis imploratio-
ne. 2. pro restitutionis actu, 3. pro actione rescisso-
ria. *Paul.*

*Paul. 1. sent. cap. 7. §. 1. & seqq. l. quod si minor. 24. §. resti-
tutio 4. ff. de minorib.*

XI.

Restitutionis Imploratio, est actio, qua quis
causæ læsæ redintegrationem fieri petit.

*l. 39. §. 6. ff. de procurat. l. 16. m. pr. ff. de minor. l. 2. C. in quib.
causis restitutio in Integ. necessaria non est Bocer. classe 6.
6. disp. 10. th. 2.*

XII.

Restitutionis actus est ipsa causæ læsæ redinte-
gratio.

l. 1. §. ult. ff. ex quibus causis maior. Hic actus restitutio-
nis actio non est, sed Iudicis factum restituentis *Bo-
cer. d. disp. th. 3.*

XIII.

Actio rescissoria est, quæ per redintegratio-
nem, & obstaculi remotionem renata est.

Dicitur rescissoria, non quod actum aliquem rescin-
dat, sed quod actu rescisso, & sic obstaculo remoto
detur *§. 5. Inst. de actionibus. l. 35. de obligat. & actioni-
bus.* Diciturq; restitutoria & restitutio, quia resti-
tuitur actio amissa. Aliquando tamen nova actio da-
tur, quæ nunquam competiit. *l. 43. ff. ex quibus cau-
sis maior.* Unde nonnulli rescissoriam duplicem faci-
unt, institutoriam & restitutoriam.

XIV.

Restituebat olim in Integrum Prætor tantum,
hodiè omnes qui certæ administrationi, cui & ju-
risdictio adhæret, præpositi sunt.

l. 1. l. 3. & 5. ff. h. rit. l. ult. C. ubi & apud quem.

Vnde

XV.

Vnde præfectus prætorio, Præfectus Vrbi, Præ-
fes provinciæ, Proconsul, & Procurator Cæsaris
rectè in integrum restituunt.

*l. un. ff. de offic. præfecti prætor. l. i. l. a. l. ult. C. ubi & ap. quem. l. 2.
C. si aduersus fise.*

XVI.

Et non tantum hi, sed etiam illi, quibus ab his
omnis iurisdicção, vel hæc species mandata est, in
Integrum restituere possunt.

Non enim competit ex speciali legis concessione sed
jure magistratus. Et quæ jure Magistratus compe-
tunt mandari possunt. *l. i. ff. de Offic. eius cui manda-
ta est iurisdicção.*

XVII.

Et multo magis illi quibus ab Imperatoria Ma-
jestate causarum audientia delegata est.

*d. l. fin. Quia iudex à Principe datus in causâ sibi com-
missa quovis ordinario superior est. c. pastoralis 11. §.
1. de off. ordin. l. sane 11. de off. deleg. arg. l. 18. §. pen. ff. de
minor.*

XIIX.

Minor tamen Magistratus contra sententiam
majoris restituere non potest.

d. l. 18. in pr.

XIX.

Hinc contra sententiam à præfecto prætorio
latam alius Magistratus non rectè restituit.

*l. unica in fin. de off. præfecti prætor. Nam præfectus prætorio
cæteris omnibus imperio & dignitate antecellit l. 1.
C. de off. Vicar. & rerum summam obtinet. l. quilibet de*

B

decu-

decurionib. Ipse tamē contra sententiam à se latam restituere potest, quamvis ab hāc appellari non possit. Hæc idcirco tam variè: quia appellatio quidem iniquitatis sententiæ querelam: in integrum vero restitutio erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circumventionis allegationem continet. *l. 17. ff. de minor.*

XX.

Item, si quid à procuratore Cæsaris iudicatum est, id per in Integrum restitutionem præsidis sententiā rescindi non potest.

l. 1. C. ubi & apud quem. Nam solus Princeps contra sententiam suorum procuratorum restituere solet. *d. l.*

XXI.

Sic si iudex ab Imperatore datus cognoscat, restitutio ab alio, nisi à Principe, qui iudicem destinavit, non fiet.

l. 18. §. 4. de minor. vide sup. th. 17.

XXII.

Hæc tamen quæ diximus non obstant, quin alius Magistratus contra sententiam à se latam, restituere possit.

l. 16. §. ult. l. 17. l. preses. 42. ff. de Minor. Quod de ordinario intelligimus Magistratu non de delegato, hujus enim officium ac potestas, dictā sententiā finitur. Et omnes illi de quibus in præcedentibus diximus, contra sententiam suam restituere possunt, nec excipimus procuratorem Cæsaris, nec iudicem à Cæsare datum. Cum enim traditur Cæsarem solum adversus horum sententiam restituere. *l. 3. C. si adversus rem iud.*

ind. l. 1. C. ubi & apud quem l. 18. §. 4. ff. de minor. id tantum negatur, alios qui eam sententiam non dixerunt posse. Cuiac. d. l. 18. §. 4.

XXIII.

Cum vero arbiter & iudex pedaneus talem administrationem, de qua dictum est, non habeant, in integrum restituere non possunt.

l. fin. Vbi Bart. n. 4. Duaren. C. Vbi & apud quem. cap. pen. ext. hic VVurms. I. pract. observ. tit. 3. obs. 3.

XXIV.

Et hoc jure civili adeò verum est, etiamsi restitutionis quæstio inciderit; secus verò de iure canonico.

d. l. fin. d. c. pen. c. P. & G. 40. de off. delegati cap. 2. de iuram. calumn. Multa quidem etiam de jure civili admittuntur incidenter, quæ principaliter admitti nequeunt. l. 1. C. de Ordin. judic. & generalis videtur esse determinatio. l. 3. C. de judic. Cæterum illa neutiquam nos movebunt propter d. l. fin.

XXV.

An autem Magistratus municipalis in integrum restituere possit, controversiâ non caret. Nos negamus.

l. 26. §. 1. ff. ad municipal.

XXVI.

Restitui in Integrum possunt non solum qui læsi sunt, verum etiam illorum successores.

l. 6. ff. hic. l. 3. §. 9. l. 18. §. fin. ff. de minor.

XXVII.

Et hoc de successoribus Universalibus expedi-

B 2

tum

eum videtur, de particularibus major est dubitatio.
Nos & hos cessione principalis in integrum resti-
tui posse arbitramur.

ad. ll.

XXIX.

Fideiussoribus quoq; hoc in integrum restitutio-
nis remedium competit, si ob causam datur, non si
ob personam.

*l. 7. §. 1. ff. de except. l. 1. l. 2. C. de fideiuss. minor. l. 25. ff. de fide-
iuss. Si debitor sive sit minor sive maior. 25. annis, do-
lo vel metu adversarii laesus sit, utriq; consulitur
tam fideiussori quam principali, secus si tantum fa-
cilitate, & lubrico ætatis lapsus sit, ne videlicet
decipiatur creditor qui sibi perfideiussionem consu-
lere voluit. Et hoc procedit sive sciverit hunc mi-
norem, sive ignoraverit. Si sciverit, sibi imputet
fideiussor, qui conditionem minorum non igno-
rans pro eo ultro intercessit. Si ignoraverit, pro-
prium allegat turpitudinem, nec juvatur, cum in-
quirere & scire debuisset conditionem illius cum
quo contrahit *l. qui cum alio ff. de reg. juris. l. quod te ff.
si certum petatur l. quisquis C. de resc. vendit. Myns. 4. ob-
serv. 19. VVesemb. in parat. C. de fideiuss. minor. Hering. de
fideiuss. cap. 27. part. 4. n. 113.**

XXIX.

Quid dicendum de litis consortibus, an unum
hoc beneficium concessum, profit omnibus? Di-
stinguimus, aut res de qua litigatur, dividua est,
aut individua. Posteriori casu prodest; priori vero
non.

Rei enim individuitas facit, ut non nisi in solidum re-
stitu-

stitutioni locus esse possit, etiamsi is qui restitutus
est, sit minor, quia si non prodesset maiori, nec mi-
nori ob individuitatem prodesse posset. *Coler. dec. 273.*

XXX.

Non datur autem hoc beneficium nisi duo con-
currant: læsio & læsionis justa causa.

Nam quando causa est integra, & jure cōmuni servatur,
redintegratione restitutionis non est opus: privatio
enim præsupponit habitum. Quare ubi ipso jure
gesta non tenent, restitutio non requiritur. *l. 2. C.
107. 117. C. in quib. caus. restit. in integ. necessaria non est.
l. 16. in princ. ff. de minor. Diss. Anton. Faber. in d. l. 16.*
qui putat non debere quidem dari, sed posse ex abun-
danti & non necessario *dd. ll. l. 11. C. de prad. minor.* At
imò non debere & posse contraria sunt, nam quod
non debet fieri, prohibitum, quod potest permis-
sum. Exceptio tamen nullitatis cum restitutionis
beneficio alternativè rectè cumulatur. *cap. con-
stitutus 8. X. hic Decius in l. nemo ex his de R. Juris.*

XXXI.

Non tamen quævis læsio sufficit: Quippe con-
stitutum est ne propter satis minimam rem vel
summam si maiori rei vel summæ præiudicetur, au-
diatur is, qui in integrum restitui postulat.

l. 4. ff. hinc l. 9. §. ult. l. 10. ff. de dolo malo. & hoc generali-
ter verum est, de læsione quæ est ex dolo, quâ, cum
famofa sit, parcissimè est utendum. *d. §. ult.* In cæteris
vero procedit si rei majori præiudicium faciat *Cuiac.
in d. l. 4. Don. in l. 2. C. de rescind. vendit. parte 1. c. 1. n. 25.*
Quomodo autem rei majori præiudicium fiat sumpto exem-
plo ex *l. fundum 16. l. rei maioris 21. ff. de except. declarari
potest*

XXXII.

Causa læsionis debet esse talis, quæ iniquam læsionem faciens, ipsam restitutionem justam suadeat. ut l. METVS.

l. 7. ff. hic l. metum 9. §. 7. ff. quod merus causa. Duar. ad rit. ff. de rest. in integrum Cuiac. ad rubr. d. rit. Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 5. num. 12. Dissent. Denell. 21. comm. 5.

XXXIII.

METVS est instantis vel futuri periculi causâ mentis trepidatio.

l. 1. ff. hic. Cic. 4. Tusc. quæst. Arist. 3. Ethic. 6.

XXXIV.

Genera metus Dd. quinque faciunt, quæ non incommode ad tria summa capita redigi possunt. Ad primum referri possunt minæ, quæ cum non habeant metum præsentem, sed suspicionem inferendi ejus, restitutioni locum non faciunt.

l. 9. ff. hoc rit. nisi capitales sint, & ab eo, qui eas exequi solet, effusæ, l. 7. C. d. rit. Licet alias sufficient ad impetrandam cautionem de nõ offendendo, si non sine elusoriæ. l. 5. C. de his qui ad Eccles. c. literas, 13. §. fin. de de rest. spol. Vvesemb. in parat. hic num. 3.

XXXVI.

Ad secundum, reverentia & potentia. Horum neutrum justa læsionis causa est, nisi minæ ad effectum perduci solitæ, vel facti atrocitas intervenerit.

l. 23. in pr. ff. l. 6. l. fin. C. h. r. l. 22. ff. de ritu nupt. Proinde ad metum arguendum per quem quis dicit initum esse contractum, dignitas vel potestas adversarii non est

ideo

idonea. *d. l. 6.* Nec filius. qui patre cogente uxorem
ducit, quam non duxisset, si sui arbitrii fuisset non
restituitur. *d. l. 22.* Idem in metu reverentiali coniu-
gum observatur. *VVurms. pract. 39. obs. 18.*

XXXVI.

Ad tertium caput refertur factum, ex quo non
vanus metus, sed talis, qui in constantissimum ca-
dere potest oriri solet.

l. 3. §. 1. l. 5. l. 6. l. 7. ff. hic. Et metus ex personæ cujusq;
qualitate, rerumq; circumstantiis æstimari debet,
constat enim alios aliis esse timidiores, & naturâ mu-
lieres facilius commoveri quam viros, etiamsi in
thesi verum sit, justissimum, quiq; in virum con-
stantem cadat, metum requiri, quoad intentionem
fundandam *VVesemb. in parat. hic n. 5.*

XXXVII.

Qualis est metus mortis, cruciatus corporis, ser-
vitutis, stupri, vinculorum, privati carceris.

l. 7. l. 8. l. 9. l. 4. ff. h. tit. Paulus 1. sent. c. 7.

XXXVIII.

Nec interest in se hæc quis vereatur, an in con-
juge & liberis, qui pars corporis, affectusq; sunt, &
de quibus non minus quam nobismet ipsis, sæpè
etiam amplius laboramus.

d. l. 8. in fin. h. VVesemb. d. loc. cit.

XXXIX.

Sed quid dicendum de metu deportationis, bo-
norum, & infamiæ, an inter justas læsionis causas
referri debeant?

De

De metu deportationis affirmamus, modo deportationem minatur is qui deportare potest. *arg. l. 4. ff. hic §. 1. Inst. Quibus modis jus parr. potest. l. 1. §. 8. ff. de bonor. possessione contra tab.* Idem de metu bonorum quæ sunt quasi alter sanguis mortalium, si generatim omnia sint metu expõsita, *cap. 2. ext. h. tit.* De Infamia negamus *l. nec timorem 7. ff. hoc tit.* Infamia enim non irrogatur nisi lege vel facto turpi. *l. 1. & 101. tit. ff. C. de his qui notantur infamia.*

XI.

De hâc læsionis causâ ita edicit Prætor, **QUOD METUS CAUSA GESTUM ERIT, RATUM NON HABEBO.**

l. 1. ff. h. tit. Hanc læsionis causam introduxit L. Octavius Prætor *Cic. in verr. l. 5.* eamq; edicto proposuit, promisitq; in hunc modum, Quod vi metusve causa. Nam veteres non sine ratione, vim à metu distinxerunt; Nam vis est majoris rei impetus, qui repelli non potest *l. 2. ff. h. tit.* ut cum inevitabili violentiâ aliquid alicui eripitur, & principium actionis aliunde & extrinsecus venit. Metus autem est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio, & actionis origo existit intus in patiente. Quo casu verum est, coactam voluntatem esse voluntatem, & rigore juris obligare. *l. 21. §. si metus. h. tit.* Eligit enim ex duobus malis quod minimum est, & mavult contrahere quàm interfici, vel aliud gravius malum pati *Arist. lib. 3. Eth.* Postea vero prætores, qui populariter cum populo, cujus maxima pars inter vim & metum non satis peritè distinguere novit, agere voluerunt, vis mentionem detraxerunt, quia quodcunq; vi atroci fit metu quoq; fieri videtur. *l. 1. ff. h. tit.*

41. Nec

XLI.

Nec immeritò, quia metus liberam voluntatem tollit, siquidem principium voluntatis intuemur, non actum quo volumus, eligimus.

l. 17. in pr. ff. Qui & à quib. manumiss. c. meritò 15. q. 1. Cuiac. 16. obs. ult.

XLII.

Ait Prætor: RATVM NON HABEBO. Quid igitur faciet? Metum passis amissæ rei, vel causæ redintegrationem, cognitâ causa, tribuet.

Paul. 1. recept. sent. 7. in pr. Tribuet redintegrationem, si postulata, desiderata, petita fuerit, non enim nisi imploratus suum officium impertit magistratus l. 18. ff. comm. divid. l. ult. C. de fideicom. liberr.

XLIII.

Factâ redintegratione, locus est actioni & exceptioni. Actio vel est vetus, vel nova.

l. 9. §. 3. & seqq. ff. h. rit. l. 21. §. ult. ff. eod.

XLIV.

Vetus est actio illa, quæ metum passo ante illatum metum competiit; & pro varietate, ejus quod metu gestum est, vel in rem est, vel in personam.

d. l. 9. §. 6. d. l. 21.

XLV.

Actio in rem datur, ad repetendam rem, quam metu coactus vendidit, permutavit &c. & possessionem tradidit.

d. l. 9. §. 4. & 6. l. 3. C. eodem. Et hoc procedit, etiamsi emptor rem metu emprâ alii vendiderit ac tradiderit.

C

rit.

rit. d. l. 3. Licet enim hæc res sine metu secundo em-
ptori vendita fuerit, & proinde videri posset, non
debere illi qui sine metu, & bonâ fide emit, rem auf-
feri, cum tamen vitium metus, initio contractum
à venditore, noceat quoq; emptori *l. vitia. de acquir.
possess. l. 11. de divers. & temp. prescript.* datur hæc actio
primo venditori adversus secundum emptorem ad
rem metu venditam recuperandam. d. l. 3.

XLVI.

Actio in personam datur illi, qui per metum de-
bitori suo acceptilatione vel aliâ liberatione debi-
tum remisit.

d. l. 9. §. 4. & 7. d. l. 21. §. ult. Diss. Dd. qui pristinam in
rem quidem actionem concedunt, in personam non
item, quod liberatione fuit extincta. Sed si hæc ra-
tio concluderet, nec in rem actio restitueretur,
quippe cum & ea alienatione stricto jure fuerit ex-
tincta, licet jure Prætorio, considerato sc. eventu
rescissionis in bonis metum passi id quod alienatum
est, mansisse dicatur. d. l. 9. §. 6. arg. l. 17. ff. de acqui-
renda possess. Dissent. Baldus Sichard. ad d. l. 3. Qui inter
Dominium directum & utile distinguunt.

XLVII.

Vetus hæc actio tam in rem quàm in personam,
rescissoria, item restitutoria appellatur, quia ex re-
scissione & restitutione prætoria datur, ideoq; uti-
lis est non directâ.

d. l. 9. §. 3. l. ult. §. pen. ff. l. 5. C. h. 1. l. 21. §. ult. ff. eod. Nam
directa semel amissa in perpetuum non restituitur
l. 98. §. 8. ff. de solut. l. 66. §. 1. de leg. 2.

XLIX.

Nova actio quæ metum passio datur, à primis edicti verbis **QVOD METVS CAVSA** dicitur, est personalis in rem scripta.

d. l. 9. §. fin. §. praterca 31. Inst. de Action. quia ex delicto oritur d. §. 31. in rem tamen scripta. Nam non tantum datur contra eos qui metum intulere, sive unus sive plures, sed contra omnes qui lucrum hinc percipere, adeò ut non quærat, utrum is qui convenitur, an alius metum intulerit. Sufficit enim docere, metum esse illatum, & ex hâc re cum qui cum agitur, etsi crimine caret, lucrum percepisse l. 14. §. in hâc actione. h. r. d. l. 9. §. fin.

XLIX.

Et arbitraria. Quia iudex arbitratur & jubet rem intra certum tempus restitui, & si reus non pareat in quadruplum condemnat.

d. l. 14. §. 4. d. §. praterca. l. 4. C. h. r. Et quidem si per metum res tradita sit, cum omni causa & fructibus, præstita doli mali cautione restituitur, vel condemnatio fit in quadruplum. Sin autem pecunia debita per metum accepto lata sit, reus pecuniam solvere debet, quod si non fiat in quadruplum condemnatur. Sed hâc condemnatio in quadruplum, cui etiam simplum inest, datur tantum intra annum. d. l. 14. §. 1. post annum verò causâ cognita in simplum d. l. 4. C. h. r.

L.

Et cum post iussum iudicis usq; ad condemnationem in quadruplum tempus aliquod intercedat, consequens est, una eademq; sententia iussum

C 2

sum

sum & condemnationem non expediri. Vtrum autem hic iustus sit sententia interlocutoria, an verò definitiva, controversiâ non caret. Nos eum interlocutoriam esse sententiam defendemus.

d. l. 14. §. in hac actione 4. & seqq. Dissent. V. Vesenb. in paras. n. 6. quem sequitur Bachov. ad Tr. hic. ib. 5. lit. B.

L I.

Et licet in arbitrio metum passi sit, utrum hâc, an pristinâ actione experiri velit, unâ tamen electa altera consumitur.

d. l. 9. §. 4. & 6. l. 21. §. ult. eod. Ne bis idem petatur: Nam & **QUOD METUS CAUSA** actio rei persecutionem continet. Nec verò si prius actum sit, in rem, superest in triplum actio metus causa, quia huic actioni inest hæc conditio, nisi restitutio fiat. Itaq; rei restitutione vel exactione evitetur pæna tripli *Cuiac. ad d. l. 9.*

L II.

Deniq; exceptio quoq; datur, quâ quis adversus eum, qui ex obligatione metu extortâ agit, se defendere potest.

d. l. §. 3. IC. Vlpianus actionem & exceptionem admittit sive res sit perfecta sive imperfecta. Re perfecta locum esse exceptioni inquit *Bartol. ad d. l.* quando res forte ad eum qui metum passus est, rediit: quamvis etiam ubi promissio sola facta est, res suo modo perfecta dici possit. *Bachov. d. l. 1.*

L III.

Secunda causa quæ restitutioni locum facit est **DOLVS** malus, qui definitur calliditas, fallacia, machi-

machinatio ad circumvenendum, fallendum, de-
cipiendum alterum adhibita.

l. 1. l. 7. §. 1. ff. de Restitut. in integrum. Iul. Paul. l. 1. sent. tit.

7. §. 1. l. 1. §. 2. ff. h. tit.

LIV.

III Additur MALVS: quoniam veteres dolum et-
iam bonum dicebant, & pro solertiâ hoc nomen
accipiebant: maximè si aduersus hostem, latronem-
ve quis machinaretur.

l. 1. §. 3. ff. h. t. c. dominus 23. q. 2. Gell. 12. noct. Attic. c. 9.

L V.

Qui dolus, si contractibus bonæ fidei causam de-
derit, ipso jure sunt nulli.

l. 7. in pr. ff. h. tit. l. 16. §. 1. ff. de minor. l. 3. §. fin. ff. pro socio.

Zasius in §. actionum 28. n. 44. ibid. Donell. n. 26. l. de act.

Cuiac. 8. observ. 8. Diss. Ioh. Robert. lib. 3. animad. c. 1. 2. & 3.

LVI.

Quod si dolus causam non dederit, sed dunta-
xat in contractum bonæ fidei inciderit, vel actione
ex illo contractu descendente, vel doli exceptione
vindicaretur.

d. l. 7. §. non solum. l. 9. in pr. ff. eod. l. 6. §. fin. l. 11. §. 5. l. 13. §.

4. & 5. ff. de act. empr.

L VII.

Idem de contractibus stricti juris, siue dolus de-
derit causam siue inciderit, dicendum arbitramur.

d. l. 7. §. 3. l. 2. ff. de dol. & met. except. l. 22. l. 36. ff. de Verb. ob-

lig.

L I X.

Quapropter actio de dolo non dabitur. Quo-

C 3

cunq;

cunq; enim modo quis tutus est, sive exceptione,
sive actione civili, honoraria, pœnali, vel etiam po-
pulari hæc regulariter denegabitur.

l. 1. §. 3. l. 3. l. 3. l. 7. in pr. §. 1. & seqq.

LIX.

Regulariter dicimus. Nonnunquam enim cum
aliis actionibus concurrit, ut cum actione quod
metus causa, quo tamen casu altera per alteram
consumitur, exceptione in factum opposita.

l. 13. §. 14. ff. Quod metus caus.

LX.

Est autem actio de dolo arbitraria, in quâ resti-
tutio fieri arbitrio judicis jubetur, & nisi fiat, sequi-
tur condemnatio quanti ea res est.

l. 18. in pr. h. tit. Ideo autem hîc & in actione **QUOD
METVS CAUSA** certa quantitas non adjicitur, ut
possit per contumaciam suam tanti reus condemna-
ri, quanti actor in litem juraverit. Sed officio judi-
cis debet in utrâq; actione taxatione jusjurandum re-
frenari. Non tamen semper in hoc judicio arbitrio
judicis dandum est. Quid enim si manifestum sit, re-
stitui non posse? Ideoq; protinus condemnari debet
in id quod actoris interest. *d. l. 18. §. 1.*

LXI.

Adversus omnes datur qui dolum commise-
runt, eorumq; hæredes si quid ad eos pervenit.

l. 13. l. 13. in fin. l. 26. cum ll. seqq. h. 2. Et sufficit, si vel mo-
mento pervenerit ad hæredem, nec si fortè id con-
sumpserit, ideò hæc actione tenetur minus. Datur
adversus hæredem sine causæ cognitione, & perpe-
tuò,

tud, quia est persecutoria & non famosa. *l. 28. l. 29. l. 30. ff. h. r.*

LXII.

Si plures dolo fecerint, & unus restituerit: omnes liberantur. Quod si unus quanti ea res est præstiterit: adhuc cæteros liberari putamus.

d. l. 17. in pr. h. r.

LXIII.

Cæterum hæc doli actio quoties cessat, vel quia tempus legitimum præterit, vel quia reus ex eorum numero est, contra quos famosæ actiones non dantur, toties perpetua in factum succedit actio.

l. 11. ff. h. r. l. 5. C. eod. Olim anno utili, hodie ex constitutione Constantini biennio continuo terminatur, quod ex die doli admissi computari oportet, ita ut nec litis contestatione eam perpetuari placuerit. *l. ult. C. h. r. Dd. communiter. Diss. Bachov. ad Treutl. hic rh. 7. l. F.*

LXIV.

Tertia restitutionis iusta causa est **ÆTAS MINORVM.**

Minor autem in hæc restitutionis causâ est, qui 25. ætatis annum nondum est egressus. *l. 1. in pr. §. 1. & 2. ff. h. r.* Et licet extremum diem 25. anni attigerit, non tamen ante horâ quâ natus est major erit: à momento enim ad momentum tempus computatur. *l. 3. §. minorem 3. d. 1. l. 6. ff. de O. & Act.* Imo dies cœptus habetur pro completo *l. in usucapione. 9. l. 10. ff. de usucap. l. à quâ ætate 5. ff. qui test. fac. poss. l. 1. ff. de manumiss. l. ad remp. 8. ff. de muner. & honor.* Cur hoc tam variè? Dies vel est civilis vel naturalis, ille inceptus civili ratione habe-

habetur pro completo: hinc minimè: Civilis dici ratio spectatur in his quæ juris sunt, & ex legibus promanant: naturalis autem in illis quæ facti sunt, itemq; naturalia seu quæ naturali ratione valent. Prætor autem hoc in edicto naturalem æquitatem secutus minoribus succurrit *d. l. 1. h. t. Gæddaus ad l. 2. §. ff. de V. S.*

LXV.

Nihil autem refert minores sint patres an filii-
fam. mares an foeminæ, modo ipsorum inter sit.

d. l. 3. §. 7. tit. 1. C. de filiofam. minor.

LXVI.

Hinc servi minores in integrum non restituuntur, quia Domini cui acquiritur, persona spectatur.

l. 4. ff. h. tit. l. 31. ff. de hered. iust. l. 52. §. 2. ff. de legat. 2. Hic notanda differentia in causa restitutionis in integrum inter filiumfam. & servum. Filiusfam. minor 25. annis in re peculiari restituitur in Integrum ex his causis quæ ipsius intersunt, puta si obligatus sit & conveniatur. *d. l. 3. §. 4.* nam quod præstitit, non potest ab alio servare. Et pater etiam ipse in integrum restitui potest, licet major sit 25. annis ne ex personâ filij conveniatur de peculio. *l. 27. in pr. h. t.* Servus autem beneficio ætatis restitui nõ potest, quia ipse ex eo quod gessit conveniri non potest, sed Dominus tantum in cuius est potestate: ideoq; Domini persona non tantum spectatur in testamentis & codicillis. *d. l. 31.* verum etiam in cõtractibus. *pr. Inst. de stip. serv.* Si tamen servus fuit is, cui fideicommissaria libertas debebatur præsens, & fuit captus: cum re mora ei fit, poterit dici prætorem ei succurrere oportere. *l. 5. ff. h. t. Cuiac. tract. 7. ad African.*

67. Nec

LXVII.

Nec minores qui alieno nomine negotiantur in integrum restituntur: cum eo modo potius maiori consuleretur, cuius damno res sit cessura.

l. cum mandatu 23. h. 1. Hoc verum est de minore procuratore qui negotia aliena mandatu domini administrat, quia sibi imputare debet, cur minori sua negotia commiserit *d. l. 23.* Gestori verò minoris ætatis, licet dominus maior sit, datur in integrum restitutio: quoniam cum domino nihil imputari possit, non est æquum ob gestum minoris maiorem in damno versari. *l. 24. ff. h. tit.*

LXVIII.

Sic quoq; minores in Integrum non restituntur, qui casu fortuito factovè antecessoris læsi sunt.

l. 11. §. item 4 l. 24. §. 1. l. AEmilius 38. l. non omnia. 44. ff. h. t. l. fin. C. eodem.

LXIX.

Restituntur autem minores, qui ætatis facilitate decepti, vel ab aliis circumventi, id quod habuerunt amiserunt, aut quod acquirere potuerunt omiserunt, aut se oneri, quod non suscipere licuit, obligaverunt.

d. l. 44.

LXX.

Amittunt quod habent: res suas alienando, & usucapi patiendo.

tot. t. C. si adv. donat. l. un. C. si adversus dotem. tot. tit. C. si adversus vendit. tot. tit. C. si adversus transact. vel division. tot. tit. C. si adversus rem iudic. l. unica C. si advers. usucap.

D 71. Omit

LXXI.

Omittunt lucrum quod acquirere poterant, hæreditatem, bonorum possessionem, legatum, optionem delatam repudiando, vel intra constituta tempora non acquirendo.

tot. tit. C. si ut amiss. hered. vel bonor. poss. l. 7. §. 7. ff. h. r.

LXXII.

Onus minores in se suscipiunt contrahendo, quasi contrahendo, & delinquendo.

l. 48. in pr. l. 13. in pr. l. 22. l. 31. l. ult. ff. h. r. l. 9. §. 3. eod. l. 1. l. 2.

C. si advers. delictum. In criminibus quidem ætatis suffragio minores non iuvantur: etenim ætatis excusatio non est adversus præcepta legum ei, qui dum leges invocat, contra eas committit: Si vero delictum non ex animo, sed extrâ venit, minoribus in integrum restitutionis beneficium competit. *d. l. 1. l. auxilium. 37. §. 1. vers. in delictis ff. h. r.*

LXXIII.

Non tamen minori contra minorem, nec liberis contra parentes, & libertis contra patronos, hoc restitutionis in integrum beneficio succurritur.

l. 11. §. pen. l. 34. hic. l. ult. C. qui & adversus quos. Adversus matres tamen quæ secundas nuptias contraxerunt liberi in integrum restituuntur. Nov. 155. c. 1.

LXXIV.

Neq; minor contra libertatem, jusjurandum, & præscriptiones temporales, quæ singulari jure currunt, ut præscriptio 60. dierum & quinquennii in integrum restituitur.

l. 1. §. 2.

*l. 1. l. ult. Et tot. tit. C. si adversus libert. l. 9. §. ult. l. 48.
§. 1. h. tit. l. 1. iunct. auth. Sacramenta püberum. C. si ad-
versus vendit. l. 37. §. 1. h. tit. l. 6. C. ne de statu def.*

LXXV.

Minori quoq; qui venundari se passus est, veniam ætatis impetravit, major factus ratum habuit id quod minor gessit, aut majorem se falso dixit, non immerito restitutionis in integum beneficium denegatur.

*l. 9. §. 4. h. tit. tot. tit. C. de his qui veniam. l. 3. §. 1. h. r. tit. tit. C.
si maior. fact. rat. hab. tot. tit. C. si minor. se mai. dixerit.*

LXXVI.

Quarta restitutionis causa est MINIMA CAPITIS DIMINVTIO. Cum enim debitor hac capitis diminutione, interveniente imaginaria venditione, statum mutet, obligatio stricto jure perit, & actio amittitur, quæ restituitur in capitis minutum.

l. 2. ff. de restit. l. 2. l. 3. ff. h. r. ex hac causâ prætor non rescindit quod gestum est, sed restituit actionem, perinde deminutio facta non fuisset.

LXXVII.

Quinta causa est ABSENTIA.

Hanc restitutionis esse causam justissimã nemo non confitebitur: absentibus enim ne capiantur, & adversus absentes ne capiant prætor succurrit. *l. 1. in pr. l. 21. in pr. l. 22. §. 1. l. 29. ff. h. r.*

LXXIIX.

Non tamen indistinctè absentibus succurrit: Aut enim

D 2

enim

enim absentia justa fuit & probabilis, aut non; prior
casu sine ullâ exceptione in integrum restituun-
tur.

d. l. 1. §. 1. l. 26. §. fin. l. 28. ff. h. r.

LXXIX.

Si iniusta & non probabilis absentia fuerit, læsos
adversus damnum, quod illo tempore passi sunt,
non restitui putamus.

l. 20. ff. de minor. l. 26. §. 1. ff. h. r.

LXXX.

Præsentibus verò contra absentes non defensos
prætor indistinctè succurrit, nec refert justa an in-
justa absentia fuerit.

*l. 21. §. 1. h. r. additur non defensos. Is enim qui Reipub.
causa affuturus erat: si procuratorem reliquerit, per
quem defendi potuit: contra ipsum in integrum re-
stitui volens non auditur. l. 39. ff. eod.*

LXXXI.

Sexta restitutionis causa est ALIENATIO
IUDICII MUTANDI CAUSA FACTA.

*l. 3. §. 4. ff. h. r. Velut cum possessor rei alienæ dolo ma-
lo eam alienat hoc animo, ut domino volenti eam
vindicare duriores adversarium suo loco substituat.*

d. l. 1. l. 2. l. 3. §. 107. tit. ff. §. C. h. r.

LXXXII.

An autem his restitutionis causis error & igno-
rantia annumerari debeat, inter Dd. non convenit.
Nos regulariter negamus.

illi enim qui per errorem vel ignorantiam solvit compe-
titio conditio indebiti *l. 1. l. 22. l. 23. §. 107. tit. ff. §. C. de con-
ditio*

*dict. indebit & qui promittit, ordinario jure doli vel
in factum exceptione tutus est. l. Julianus. 7. ff. de dol.
except. §. 1. Inst. de except.*

LXXXIII.

Regulariter dicimus: excipiuntur enim duo ca-
sus, in quibus error & ignorantia restitutioni lo-
cum faciunt.

*arg. l. 2. ff. de restitut. 1. Si quis cum pupilo, authore
falso tutore ignorans contrahat, aut judicio agat &
interim dum agit, actionem amittat. l. 1. §. ult. ff. Quod
fals. auth. tut. 2. Si quis major 25. annis agat intentio-
ne sua plus complexus fuerit, quam ad eum pertine-
bat, causa cadebat, nec in integrum restituebatur, ni-
si magna causa justii erroris & ignorantia interven-
nisset: veluti si quis totum legatum petierit, & po-
stea prolati fuerint codicilli, quib. aut pars legati
adempta sit, aut quibusdam aliis legata data sint: quæ
efficiebant, ut plus petiisse videretur petitor, quam
dodrantem, atque ideò lege Falcidia legata minu-
ebantur. §. si quis agens. 33. Inst. de act.*

LXXXIV.

Quid dicendum de usucapione & præscriptione,
an adversus eas ex capite ignorantia restitutio de-
tur? Dd. communiter affirmant. Nos omninò ne-
gamus.

*l. fin. C. de præscript. lon. temp. l. 3. l. 4. C. de præscript. 30. an-
nor. Novell. 119. c. rursus sancinus. 7. Et admittenda sententiã
affirmativã, totum planè jus usucapionum & præscri-
ptionum penitus everteretur, contra bonum publi-
cum, quod est ut litium tandem fit finis, nec domi-*

nia perpetuò sint in incerto. *l. 1. ff. de usuc. VVesemb. in par. ff. ex quib. caus. maior. n. 10.*

LXXXV.

Et hæc de Personis, & causis, ob quas restituere & restitui possunt, sufficiant: Consequens nunc est, ut tractetur, ubi & quomodo cognitio restitutionis in integrum sit agitanda. Nos in foro ejus, contra quem petitur, restitutionem esse petendam & peragendam statuimus.

l. 2. C. ubi & ap. quem tùm quod actor sequatur forum rei, tùm quod eadem natura sit distractus, quæ est contractus. VVesemb. add. rit. Nonnunquam tamen non in foro rei, sed in consistorio principis restitutio in integrum est petenda, puta si postulatur ea adversus libertatem. l. 10. §. ult. l. 11. ff. de min. vel adversus sententiã à procuratore cæsaris, vel ab eo qui vice sacrâ judicat, veluti Vicario, aut Præfecto Prætorio, vel à giudice dato à Principe, latam. l. 2. C. ubi & ap. quem. l. adversus 3. C. si adversus rem jud. l. 18. §. 3. & 4. ff. de minor. Vult. 2. Jurispr. Rom. c. 18. in fin.

LXXXVI.

Petere autem in integrum restitutionem possunt, non tantum illi qui læsi sunt; verum etiam ipsorum procuratores, ad hoc speciale mandatum habentes.

l. un. C. etiam per procur. caus. in integ. restit. agi poss. l. 25. §. 1. ff. de minor. Quæritur de personis conjunctis, an sine speciali mandato admittantur? De cognatis & affinibus negatur, nisi eius vitæ sit læsus, ut meritò etiam bonis ei interdici debeat. De patre, tutore & reli-

reliquis liberam administrationem à lege habentibus affirmatur *l. patri 27. d. iij. Duar. ad d. l. un. Dissentit. Cuiac. in parat. ibid.* Causa tamen ob quam restitutio peti debet, ut exprimatur, necesse non est, sed sufficit clausula generalis: *Ad petendam restitutionem constitutus est procurator.* Sic si nonnulli articuli, de rebus speciale mandatum exigentibus, expressi fuerint, generali clausulâ adiectâ, etiam ad non expressos admittetur. *cap. qui ad agend. 4. de proc. in 610 VVe-semb. in par. C. ut per procur. caus. in int.*

LXXXVII.

Quid, si restitutionis quæstio in iudicium incidat, nunquid speciali mandato opus erit?

Negamus: quoniam multa in consequentiam admittuntur, quæ principaliter non conceduntur. *l. 1. C. de ord. iud. l. 3. C. de jud.* Et is qui procuratorem dedit, videtur omnia permisisse, sine quibus iudicium non potest peragi. *ad legatum. 62. l. ad rem immobil. 56. ff. de procur. l. 2. ff. de iuris. Mys. 2. obs. 26. n. 4.*

LXXXIIX.

Quod si de speciali mandato dubitetur, cum restitutio postulatur: interposita stipulatione, ratam rem Dominum habiturum, rei mederi potest. *l. 26. in pr. ff. de minor.*

LXXXIIX.

Tempus quod attinet, id jure novo quadriennio definitur, intra quod agenda & peragenda est restitutionis in integrum causa.

l. ult. C. de tempor. in integ. restit. olim erat annis utilis, deinde Constantinus sublato utili anno, quinque annos

nos Romæ, 4. in Italiâ, 3. in provinciis restitutioni dedit. *d. l. ult. in pr.* sed differentias has, ut in aliis, *l. un. C. de Vsuc. transform. §. 1. Inst. de Vsuc. l. un. C. de lat. liberz.* Iustinianus sustulit, voluitq; ut intra quadriennium continuum ageretur & perageretur restitutionis in integrum causa. *d. l. ult.*

X C.

Currit hoc quadriennium minoribus quidem ab exacto 25. anno, majoribus verò ex die sublato impedimenti.

d. l. ult. Si minor ætatis veniam fuerit consecutus, ex eodie currit quo indulgentia in iudicio competenti fuit intimata, atq; administratio rei propriæ permessa, ita tamen, ut nunquam intra annum 25. restitutio ei denegetur, de his quæ ante impetratam ætatis veniam gessit. *l. 5. C. d. r.*

X C I.

Quid si jam tempus currere cœperit, & impedimentum novum oriatur? Tempus hoc interea cessare putamus.

d. l. ult. in fin.

X C II.

Et hæc, quæ de tempore restitutioni in integrum præstituto diximus, non tantum in restitutionibus minorum, verum etiam maiorum, ex causa metus, erroris, alienationis, & justæ absentia obtinent.

d. l. ult. dissent. Treutl. hic. rh. 3. lit. A. quem sequitur Bachov. in not. ibid.

X C III.

Excipitur tantum restitutio ex causâ capitis
minuti

minuti, & doli admissi; Illa perpetua est, hæc bien-
nio continuo terminatur.

*l. 2. §. fin. ff. de cap. minut. arg. §. 1. Instit. de perpet. & temp. a-
ction. vide sup. lb. 63.* Nam Imperator de iis tantum
in *d. l. ult.* loquitur, quibus annus utilis erat præfinitus.

X C I V.

Tempus vero hæredum læsi ita distinguitur:
aut minor minori hæres extitit, aut minor maiori,
aut maior minori, aut major majori.

l. 5. C. de temp. in integ. restit. Cuiac. ibidem in parat.

X C V.

Si minor minori hæres existat ex suâ persona, non
ex defuncti in integrum restitui potest.

Paul. 1. sent. 9. §. si minor. Itaq; si minor 20 annis minori 23.
annis successerit, successor habebit ad in integrum
restitutionem non annos 6. ex personâ defuncti sed
9. ex suâ persona: hoc enim ipso deceptus videtur,
quod cum posset restitui ex personâ defuncti hoc nõ
fecit. *l. interdum. 19. ff. de minor. d. l. 5. §. 1.*

X C V I.

Quod si majoris fuerit minor jura nactus, quantum
ad eas pertinet causas, quas ex personâ majoris fue-
rit consecutus, tantum temporis post legitimam æ-
ratem, ad exponendas in integrum restitutiones,
decidendasq; causas accipere debebit, quantũ de-
functo, cujus hæres, aut bonorum possessor, doce-
bitur extitisse, reliquum fuerat.

d. l. 19. d. l. 5. §. 2.

X C V I I.

Cum vero major successionem fuerit adeptus mi-
noris:

E

noris:

noris: siquidem civili jure ex testamento successerit, mox cum fuerit adita hereditas: si vero honorario jure: ex quo bonorum possessio fuerit accepta, examinando ac terminando, in integrum restitutionis negotio, solida sine ulla diminutione tempora supputentur.

l. 2. l. 4. l. 5. §. ult. C. de temp. restitut. l. 18. §. ult. l. seq. ff. de minorib.

XCIIX.

Si major hæres vel bonorum possessor extiterit majori, ab adita hæreditate tantum temporis habebit, quantum defuncto reliquum erat.

d. l. 5. §. ult. & ibid. Glossa in verbo supputentur. Speciale quid ex jure novissimo in præscriptione exceptionis non numeratæ dotis, *Nov. 100. cap. 2.* Ita, ut adversus illam restitui possit minor intra annos 12. à die matrimonii contracti computandos: Quibus elapsis duos adhuc habet annos, à tempore matrimonii dissoluti. Si verò maritus intra tempus minorennitatis decedat, ejusque hæredes majorenes sint, datur ipsis duntaxat annus. *d. Nov.*

XCIX.

Temporibus his petendæ in integrum restitutionis observatis, si dilatio ab actore petatur, quæ inter metas restitutionis valet arctari, eandem, quocunq; flagitante, causis cognitis tribui oportebit. Sin vero ejusmodi postulatur curricula, quæ intra spacium receptum angustari nequeunt, dilationem petitoris denegari conveniet.

l. 6. C. de temp. in Int. rest. l. 1. C. de dilation. In eius enim arbitrio fuerat tunc inferre litigium cum petita dilationis mora, superstite spacio, possit includi. *d. l. 6.*

Quod si reus dilationem postulaverit, eandem asserita causâ citra obstaculum temporis deferri statuimus.

d. l. 5.

d. l. 6. §. ult. Quia nequaquam steterat in ipsius arbitrio quand o
litigio pullaretur: Dari igitur debet, et si impetrata
dilatio sese ultra temporis definitionem protendat. Et
tum etiam auctori non obstabit lapsus quadriennii, eò
quod dilationes communis sint. *d. l. 6. arg. l. 1. & 2. C. si
adversus transact. l. per hanc 4. C. de tempor. appell. l. Aristo. 3.
ff. quæ res pign. vel hypoth.*

C I.

Porro requiritur in hoc restitutionis iudicio, ut in
reliquis ordinariis processibus, citatio, libellus, litis con-
testatio, probatio, causæ cognitio.

*l. in causa. 13. in fin. pr. l. un. in fin. C. si advers. dot. auth. si omnes. C.
si min. ab hered. se abstin. Nov. 119. cap. 6. l. ult. C. de temp. re-
stitut. l. ult. C. si min. se mai. dix. l. 3. l. ult. ff. de restitut. in in-
teg. Mynsing. 1. observ. 49. VVurmb. 1. observat. tit. 25.
observ. 4.* Quando scilicet principaliter restitutionis
causa agitur, nam si incidenter ordinario ejusmodi
processu opus non est, sed summaria cognitio sufficit.
Mynsing. 4. observ. 21. Idem Dd. statuunt ubi ex ipsius
rei natura læsio apparet. *Hartm. Pistor. 1. quest. 37. num.
58. & seqq.*

C II.

Quid autem probari debeat, disputatum novimus. Nos
ista simpliciter: in integrum restitutionem petens sive
jure minorum, sive jure majorum, læsionem & læsionis
causam, quæ in minoribus est ætas, in majoribus metus,
absentia &c. probare debet.

*l. 39. in pr. l. 11. §. sciendum. 3. ff. de minor. l. 9. §. si minor ff. de iure-
iur. l. interpositas 13. C. de transact. Alciat. 2. presumpt. 25. Diss.
Accurs. in l. de etate 43. verb. probandum est. ff. de minor. qui
quemlibet præsumi minorem refert. Quidam tria mino-
ri probanda tradunt, quidam quatuor. Vid. Mynsing. 4.
observ. 16. & 21.*

C III.

Restitutione in integrum postulatâ, omnia in suo statu
manere debent, donec lis finiatur. E 2 *l. un.*

l. un. C. de integ. restit. post. ne quid. nov. Quare nec sententia poterit executione mandari, quamdiu, restitutionis quæstio pendet indiscussa. *d. l.* Nec requiritur, ut statim in initio qualitercunq; restitutionis causam probe, reservata ulteriori disquisitione ad ipsum restitutionis iudicium. *Mynsing. 6. observ. 80.*

CIV.

Quod si verò constiterit, animo litem differendi tantum restitutionem esse petitam, sententia nihilominus executioni mandabitur.

c. suscitata. 6. ubi panormit. X. de restitut. Mynsing. d. obs. Cautione tamen idoneâ à victore præstiatâ, quod in casum succumbentiæ non tantum ipsam rem, verum etiam omnia ea quæ intermedio tempore percepit restituere velit.

CV.

Causâ restitutionis in integrum legitimè probatâ, & approbatâ, tantum restitutio restituit, quantum læsio abstulit.

l. un. C. de reputat. Vnde qui in integrum restituitur, sicut in damno morari non debet, ita nec in lucro: & idè quicquid ad eum perveit vel ex emptione, vel ex venditione, vel ex alio contractu, casu *l. pen. C. Quod metus caus.* excepto, restituere debet

d. l. un. Cuiac. 16. observ. 13.

E I N I S.

Helmstedt, Diss; 1622-36

ULB Halle 3
004 548 183

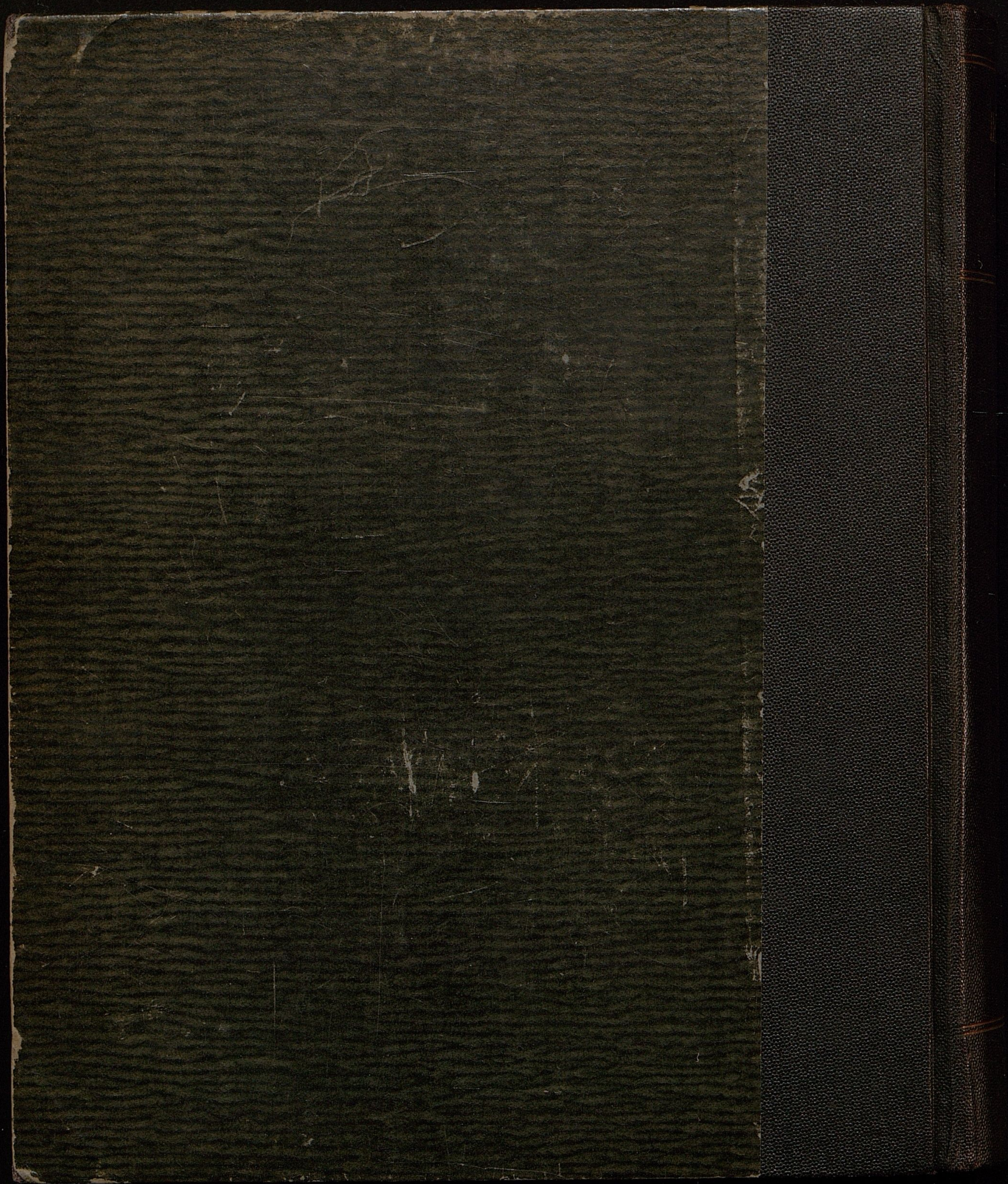
f

Sb.

VDA7

DISPUTATIO IURIDICA
De
RESTITVTIONI=
BUS IN IN-
TEGRVM

Quam
DVCE ET AVSPICE CHRISTO
PRAESIDE
Viro Clarissimo & Consultissimo
DN. HENRICO *Schmerhem*
I. V. D. & in illustri IULIA Decretalium
Iuris Pontificii Professore ordinario, Me-
cœnate, Præceptore, ac Promotore suo
æternum colendo

Publicè
Ventilandam proponit
FLORINVS Förstenow Vordâ-
Bremensis.

ad diem ~~11to~~
In novo Iuléo
HELMÆSTADI,
Typis heredum Iacobi LucI,

Anno cl^o l^oc XXIII.

*Presentis ac doct
Dn^o Alberti Goeke
Ill. Cand. amicū
meū simpul^oriter
vandū ad opponendū*